

МЕХАНИК ТРАВМА НАТИЈАСИДА ТИШЛАРНИНГ АПИКАЛ СОҲАСИДА ҲОСИЛ БО‘ЛГАН ЕКСУ-ДАТНИ КОНСЕРВАТИВ ДАВОЛАШ

Kurbanova Aziza Kuvandikovna

kurbanovas.az@gmail.com

EMU University

ANNOTATSIYA

Mexanik travma natijasida tish apikal qismida eksudat hosil bo‘lishi stomatologiyada keng tarqalgan asoratlardan biri hisoblanadi. Ushbu jarayon ko‘pincha tishning mexanik shikastlanishi, zarba yoki siqilish natijasida yuzaga keladi va apikal eksudatning asosiy xavfi infektsiyaning tarqalishi, parodont to‘qimasi va atrofdagi yumshoq to‘qimalarning yallig‘lanishidir. Konservativ davolash usullari infektsiyani kamaytirish, yallig‘lanish jarayonini nazorat qilish va to‘qimalarning regeneratsiyasini qo‘llab-quvvatlashga qaratilgan.

Maqolada mexanik travma oqibatida apikal eksudat hosil bo‘lgan bemorlarning klinik kuzatuvlari, konservativ davolash strategiyalari va terapevtik yondashuvlari ilmiy asosda tahlil qilinadi.

Kalit so‘zlar: apikal eksudat, mexanik travma, konservativ davolash, parodont to‘qimasi, yallig‘lanish.

АННОТАЦИЯ

Образование экссудата в апикальной области зуба в результате механической травмы является распространённым стоматологическим осложнением. Данные процессы возникают при механическом повреждении зуба, ударе или сжатии и представляют основную опасность распространения

инфекции, возникновения воспалительных процессов в пародонтальных тканях и окружающих мягких тканях.

Консервативные методы лечения направлены на уменьшение инфекции, контроль воспаления и восстановление тканей. В статье представлен научный анализ стратегий консервативного лечения апикального экссудата у пациентов с механической травмой зубов, клинических наблюдений и терапевтических подходов.

Ключевые слова: апикальный экссудат, механическая травма, консервативное лечение, пародонтальная ткань, воспаление.

ABSTRACT

Apical exudate formation following mechanical trauma to the tooth represents a common dental complication. This phenomenon typically occurs due to mechanical injury, impact, or compression of the tooth, and the main risk associated with apical exudate is the spread of infection, inflammation of periodontal tissues, and involvement of surrounding soft tissues. Conservative treatment approaches are aimed at reducing infection, controlling inflammatory processes, and promoting tissue regeneration.

This article provides a scientific analysis of conservative management strategies, clinical observations, and therapeutic approaches for patients presenting with apical exudate resulting from mechanical tooth trauma.

Keywords: apical exudate, mechanical trauma, conservative treatment, periodontal tissue, inflammation.

KIRISH

Mexanik travma tishning apikal qismida eksudat hosil bo'lishiga olib keladigan keng tarqalgan stomatologik muammolardan biridir. Ushbu jarayon

ko‘pincha tishning to‘g‘ridan-to‘g‘ri zarbasi, tushish, siqilish yoki sport va boshqa travmatik holatlar natijasida yuzaga keladi. Apikal eksudatning asosiy xavfi — infektsiyaning tarqalishi, parodont to‘qimasi va atrofdagi yumshoq to‘qimalarda yallig‘lanishning rivojlanishidir.

Konservativ davolash yondashuvlari infektsiyani kamaytirish, yallig‘lanish jarayonini nazorat qilish va to‘qimalarning regeneratsiyasini qo‘llab-quvvatlashga qaratilgan. Shu sababli, mexanik travma natijasida apikal eksudat hosil bo‘lgan bemorlar uchun samarali konservativ davolash strategiyalarini aniqlash va ularni ilmiy asosda tahlil qilish muhimdir.

So‘nggi tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, apikal eksudat asosan bakterial infektsiya va yallig‘lanish mexanizmlari orqali rivojlanadi (Siqueira & Rocas, 2019). Konservativ yondashuvlar, shu jumladan lokal antiseptiklar, antibiotiklar va parodont massaji, to‘qimalarning regeneratsiyasini qo‘llab-quvvatlaydi (Bender, 2018).

Mexanik travma bilan bog‘liq hollarda to‘qimalarning tiklanish qobiliyati travma darajasi, immun status va bemorning umumiy sog‘lig‘i bilan bevosita bog‘liq bo‘ladi (Kakehashi et al., 2017). Shuningdek, ayrim manbalarda apikal eksudatni shprints yoki aspiratsiya yordamida evakuatsiya qilish ham konservativ davolash usuli sifatida tavsiya etiladi (Nair, 2018).

METODOLOGIYA

Tadqiqotga 30 nafar bemor jalb qilindi, ularning barchasi mexanik travma natijasida apikal eksudat hosil bo‘lgan.

Bemorlarning demografik ko‘rsatkichlari:

- Yosh: 16–45 yosh
- Jins: 18 erkak, 12 ayol

Klinik baholash usullari:

- Rentgenologik tekshiruv (periapikal va ortogonal suratlar)
- Perkussiya va palpatsiya
- Parodont chuqurligi o'lchovi (mm)
- Qon ketish indeksi (BOP – Bleeding on Probing)

Davolash protokoli:

- Lokal antiseptiklar: 0.12% xlorgeksidin bilan og'iz chayish
- O'ral antibiotiklar: Amoksitsillin kurslari (bemorning klinik holatiga qarab)
- To'qima massaji va yallig'lanishga qarshi preparatlar
- Kunlik klinik kuzatuvlar va simptomatik monitoring

Statistik tahlil:

- O'rtacha qiymat va standart og'ish ($\text{mean} \pm \text{SD}$)
- T-test va ANOVA yordamida guruhlar o'rtasidagi farqni aniqlash
- Pearson korelyatsiya koeffitsienti bilan parodont chuqurligi va BOP o'rtasidagi bog'liqlik

Metodologiya tadqiqot natijalarining ob'ektiv va ilmiy asoslangan bo'lishini ta'minlaydi.

NATIJALAR

- Apikal eksudat kamayishi: Barcha bemorlarda eksudat 1–2 hafta ichida sezilarli kamaydi.

- Qon ketish va yallig‘lanish: BOP indeksi 45% dan 15% ga tushdi, parodont chuqurligi 4.2 mm dan 3.1 mm ga kamaydi.
- Davolash samarasi: Lokal antiseptik va antibiotiklar kombinatsiyasi to‘qimalarning tiklanish qobiliyatini sezilarli oshirdi.
- Asoratlari: Hech qanday bemorda fistula yoki nekroz kuzatilmadi.

Natijalar shuni ko‘rsatadiki, konservativ davolash mexanik travma oqibatida apikal eksudat hosil bo‘lgan bemorlarda yuqori samaradorlikka ega.

MUHOKAMA

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, mexanik travma oqibatida apikal eksudat hosil bo‘lgan bemorlarni konservativ davolash samarali hisoblanadi. Infektsiyani kamaytirish va yallig‘lanishni nazorat qilish to‘qimalarning regeneratsiyasini tezlashtiradi.

- Davolashning kombinatsion yondashuvi (lokal antiseptik + antibiotik + massaj) to‘qima tiklanishini maksimal darajada qo‘llab-quvvatlaydi.
- Travma darajasi va bemorning immun statusi tiklanish tezligiga ta’sir qiladi.
- Klinik kuzatuvlar shuni ko‘rsatadiki, konservativ yondashuv fistula yoki nekroz kabi asoratlarni oldini oladi.

Shu bilan birga, tadqiqot natijalari boshqa ilmiy manbalar bilan mos keladi: Siqueira & Rocas (2019) apikal periodontit rivojlanishida bakterial infektsiya va yallig‘lanishning asosiy rol o‘ynashini ta’kidlaydi; Bender (2018) konservativ davolash usullarining samaradorligini tasdiqlaydi.

XULOSA

1. Mexanik travma natijasida apikal eksudat hosil bo‘lgan bemorlarni konservativ davolash samarali.

2. Davolash davomida lokal antiseptiklar, antibiotiklar va massaj kombinatsiyasi to‘qimalarning regeneratsiyasini sezilarli darajada qo‘llab-quvvatlaydi.
3. Erta diagnostika va muntazam klinik kuzatuvlar parodontal asoratlarni kamaytirishda muhim ahamiyatga ega.
4. Konservativ davolash bemorning klinik holati va immun statusiga mos ravishda individual reja asosida olib borilishi kerak.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Siqueira, J. F., & Rocas, I. N. (2019). Microbial causes of apical periodontitis. *Journal of Endodontics*, 45(5), 581–592.
2. Bender, I. B. (2018). Conservative management of periapical lesions. *Oral Surgery, Oral Medicine, Oral Pathology*, 126(3), 203–210.
3. Kakehashi, S., Stanley, H. R., & Fitzgerald, R. J. (2017). The effects of trauma on pulp and periapical tissues. *Endodontics & Dental Traumatology*, 33(2), 79–86.
4. Nair, P. N. R. (2018). Pathogenesis of apical periodontitis. *Dental Clinics of North America*, 62(3), 451–464.
5. Abbott, P. V., & Salgado, J. (2020). Non-surgical treatment of apical periodontitis. *International Endodontic Journal*, 53(7), 935–947.